

УДК 378.147.001

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

Туряниця Василь Васильович
 Грабовська Тетяна Іванівна
 Грабовський Олександр Володимирович
 Шанта Іван Федорович
 м.Ужгород

Автори розглядають теоретичні та практичні тенденції розвитку освітніх інновацій, їх реалізації в сучасних умовах вчителями загальноосвітньої школи.

Ключові слова: сучасна освіта, учитель, ученя, теорія, практика, інноваційний розвиток, педагогічна майстерність, освітні інновації.

Постановка проблеми. Сьогодні українська держава та суспільство потребують нового вчителя і нового учня. Тому зростання педагогічної майстерності вчителя, рівня його культури, мислення, світогляду, необхідність знань для молоді і в подальшій реалізації своїх можливостей в нових умовах завжди було і буде актуальною проблемою.

У зв'язку з цим, у системі освіти виникла потреба постійного поглиблення й оновлення знань, умінь й навичок учителів. На наш погляд, більш точно, сутність сьогодення і далекого майбутнього відображає категорія «інноваційний розвиток». Тільки на інноваційному рівні можна гармонізувати відношення між людиною і природою, успішно вирішувати проблеми інтеграції світових культур і науково-освітнього потенціалу зокрема.

Інноваційний розвиток посилює зв'язок педагогічної науки та освітньої практики, завдяки чому результат, отриманий вченими у творчому пошуку, знаходить своє практичне застосування. У зв'язку з цим, особливу увагу привертає новий підхід, що відстоює багатомірність і багатоваріантність історичного розвитку, його альтернативність і незворотність еволюційного руху. Інноваційність передбачає утвердження відповідального способу життя людини і всього суспільства в цілому. Тобто, крім науки, у забезпеченні інноваційного розвитку економіки і суспільства в цілому провідну роль відіграє освіта. Саме через освіту ми повинні підготувати людину, яка б хотіла творити і сприймати зміни, нововведення.

Слід зазначити, що в практичній освітній діяльності панує спрощене, прагматичне розуміння сутності інноваційних процесів. Разом з тим, сучасне сьогодення підтверджує, що інноваційний етап розвитку світового суспільства не можна ототожнювати з процесами модернізації функціонуючих систем, тобто інновації не можна сприймати лише як засіб їх вдосконалення. Адже під інноваціями ми розуміємо результат (продукт) процесу створення нового, що відповідно оновлює педагогічну теорію і практику, оптимізуючи досягнення поставленої перед суспільством освітньої мети. Іншими словами, — це загальна назва нового педагогічного продукту (теоретичного, практичного), що втілюється у навчально-виховний процес (концепції, теорії, системи, моделі, методики, технології, методи, прийоми тощо).

У сучасному освітньому просторі України відбувається інтенсивне переосмислення цінностей, долаються консерватизм і стереотипи педагогічного мислення. За цих умов пробуджується інноваційна ініціатива педагогів, розкріпачується педагогічна свідомість. Сьогодні розмаїття різних методик, теорій, систем так наповнило шкільне життя, що вже вважається непристойним не впроваджувати інновації, не працювати за новітніми педагогічними технологіями, не мати своєї концепції.

Освітня преса майже на кожній сторінці підносить «інноваційний дух» вчительства словами «інновація», «інноваційний розвиток», «проект», «модель», «майданчик» повідомляє про те, як педагогічні колективи сміливо впроваджують сучасні інноваційні технології, експериментують для поліпшення навчально-виховного процесу. Часто практичні «експерименти»

боляче б'ють по дітях і викликають у учителів неприязнь до інновацій і, як справедливо зазначають дослідники, найгірше, що при цьому часто гинуть науково обґрунтовані та перевірені практикою ідеї [5].

Наприкінці 90-х років минулого століття вітчизняні вчені І. Підласий та А. Підласий на основі аналізу нововведень так охарактеризували рівні розвитку інновацій [4]:

- *низький* (псевдоінноваційний) або інноваційний за назвою, до якого треба віднести нововведення, що виражаються у незвичних назвах та формулюваннях відомих явищ, процесів, технологій;
- *середній* (частково інноваційний) або інноваційний за формою, що полягає у заміні зовнішнього антуражу (форми) без порушення і поліпшення сутності;
- *високий* (по-справжньому інноваційний) або інноваційний за сутністю, що змінює систему або її головні компоненти і веде до нарощування продуктів педагогічної діяльності.

Як бачимо, тільки останній рівень має наукову і практичну цінність. Решта тільки дезорієнтують педагогічну теорію і практику. Відсоткове співвідношення між виділеними рівнями дорівнює 80 : 17 : 3 [4].

Що ж маємо зараз? Як зазначає Л. Буркова, в сучасному освітньому інноваційному просторі України спостерігається дві тенденції. Перша – це прагнення впроваджувати інновації, майже не турбуючись про якість та рівень їх компетенції у вирішенні актуальних проблем і не зосереджуючись на наслідках інтеграції інноваційного продукту з усталеною системою. Друга — спрямованість на відповідність впроваджуваної інновації стратегічним освітнім завданням. Це можливо лише за умов розуміння освітніх цілей, вивчення загальних і суб'єктивних закономірностей перебігу інноваційного освітнього процесу та механізмів управління ним [1]. Останнє маловивчене і недостатньо розроблене для практичного використання.

У сьогодиншій освіті, доцільно наголошує О.І.Мармаза «спостерігаються кон'юнктурні зміни, бажання деяких освітян засвідчити свою «інтелектуалізацію», у будь-який спосіб продемонструвати свою «інноваційність». Наслідки — перевантаження учнів, формальна зміна назв освітніх установ та багато порожніх розмов про нововведення» [3].

Актуальним для науковців, організаторів освіти, педагогічних працівників, представників педагогічних громадських організацій, батьків є дотримання основного принципу педагогічної діяльності — *не нашкодити*. Приймаючи рішення щодо впровадження інновації, потрібно, акцентують дослідники даної проблеми дотримуватись таких основних положень:

- Не копіювати західні взірці, а намагатись врахувати реальні країни, регіону, традиції кожної школи зокрема.
- Не допускати «насильного» впровадження інновацій.
- Не пропускати етапу апробації інновацій у зв'язку з терміновістю та економією коштів.
- Враховувати, що нововведення може стати реальним тільки тоді, коли вчителі мають мотивації на перетворення [2].

Учителі-практики, які найближче займаються проблемами впровадження інновацій, не мають сьгодні методик, які б були простими у використанні, а наявна методична підтримка інноваційного розвитку освіти зводиться до передового педагогічного досвіду, інструкцій та рекомендацій. Тобто вчитель залишається сам-на-сам із проблемою: як здійснити перехід від теорії до практики? На даний час масово пропонуються тільки концеп-

туальні дидактичні положення, гіпотетичні моделі інноваційних систем, описи особливостей методики проведення уроку, схем особистісно-орієнтованого навчання тощо. Але як це здійснити у практичній сфері? Як бути вчителю, обов'язок якого навчати і виховувати вже сьогодні, не чекаючи, коли наука надасть достатньої виразності інноваційним процесам?

Найбільш перспективні методичні системи навчання і виховання протягом останнього десятиріччя були народжені саме в учительському середовищі і впроваджувалися за особистої ініціативи педагогів-практиків. Проте їх ініціатива часто гальмувалася внаслідок панування авторитарного навчання замість формування у учнів умінь шукати знання і використовувати їх на практиці.

Пошук найбільш ефективної технології завжди здійснюється шляхом спроб і помилок. Результатом такого пошуку є даремно витрачений час, знервовані вчителі, занепокоєні батьки, втомлені діти, невисокі освітні показники. Як свідчить досвід західних країн, що зміни в освіті — не разова подія, а надзвичайно тривалий і складний процес. Велика реформа освіти на національному рівні здійснюється протягом двадцяти років, а деяке серйозне покращення на рівні окремої школи — шести.

Під час упровадження інновацій можливі зупинки і навіть спад у роботі. Тож все відразу змінити на краще неможливо. Все нове спочатку функціонує навіть гірше за старе, тому що ми часто невміло впроваджуємо нове і саме слово «інновація» зазвичай зустрічає опір вчителів [2]. Потрібен пошук істини, досконалості, які, мабуть, може знайти не кожен.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасні процеси розробки та впровадження освітніх інновацій потребують відповідального до них ставлення, мають бути весь час у полі зору їх реалізації, аналізу результатів та внесення корекції в цей непростий творчий процес. У зв'язку з цим подальша розробка даної теми полягає у необхідності чіткого планування, в напрямі переходу від наукового обґрунтування теорії до практики ефективного і безболісного впровадження освітніх інновацій.

Усе це потребує від сучасного педагога бездоганного знання освітніх технологій їх суті, творчого підходу до їх реалізації в національній системі освіти з врахуванням різних чинників, щоб досягти максимум ефективності в педагогічному процесі з підготовки молодого покоління до життя.

А цього може досягти не учитель-урокодавець, а учитель-науковець — креативна особистість.

Література і джерела

1. Буркова Л. Гіпотетична побудова моделі адаптивної експертної системи освітніх інновацій / Л.Буркова // Рідна школа. – 2003. – № 9. – С.26–28
2. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / За ред. Л.І.Даниленко, В.Ф.Паламарчук. / Упоряд. Г.М.Перевознікова – К.: Логос, 2004. – 220 с.
3. Мармаза О.І. Проектний підхід до управління навчальним закладом / О.І.Мармаза. - Х.: Видав., гр. «Основа», 2003. - 80 с. (Серія «Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип. 12).
4. Підласий І. Педагогічні інновації / І.Підласий, А.Підласий // Рідна школа.— 1998. - № 12. - С.3-17
5. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі / В.В.Химинець. – Ужгород, Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2004. – 168 с.

Автори статті рассмотріли теоретическіе и практическіе тенденції розвитку образовательных инноваций.

Ключевые слова: современное образование, учитель, ученик, теория, практика, инновационное развитие, педагогическое мастерство, образовательные инновации.

The authors of the article have considered theoretical and practical tendencies of development of educational innovations.

Key words: modern education, teacher, pupil, theory, practice, innovative development, educational innovation.